

Deltagercentreret gruppeeksamen i spansk samtalefærdighed

I Sprogforum nr. 4 opfordres læserne af Karen-Margrete Frederiksen til "at tage skridtet fuldt ud" og indføre mundtlige gruppeeksamener. På Spansk Institut, Handelshøjskolen i Århus, tog vi skridtet fuldt ud for fire år siden på BA-studiet og indførte en deltagercentreret gruppeeksamen, hvor de studerendes *pragmatiske, diskursive og strategiske kompetence* prøves.

Kursus i spansk samtalefærdighed

Til grund for prøven ligger et kursus i mundtlig sprogproduktion, hvis overordnede sigte er at lære de studerende at samtale, dvs. indgå i en gensidig kommunikativ proces og samarbejde med en eller flere dialogpartnere om at opbygge en dialog, såvel strukturelt som indholdsmæssigt. De studerende indføres og trænes derfor i til formålet nyttige sproghandlingsrealisationer, dialogopbygning, herunder regulering af replikskifte vha. gambitter, samt i kommunikationsstrategier til selvstændig løsning af sproglige problemer.

Omend det primære formål med kurset er at gøre de studerende til gode samtalepartnere på spansk, således at de bedre kan varetage den mundtlige interaktion mellem danske virksomheder og deres spansktalende handelspartnere, er en positiv sideeffekt ved kurset for en del studerende, at de også bliver mere bevidste om deres samtalefærdighed på dansk.

Progressionen i træningen går fra bundne bevidstgørende øvelser, der søger at påvirke input gennem forståelse, over bundne produktive øvelser til frie produktive øvelser. I et kursus med det beskrevne formål og indhold kører samtaletræningen selvsagt deltagercentreret.

Gruppeprøvens første del

Selve prøven gennemfører de studerende i mindre grupper på 2-3 deltagere, hvor de, uden lærerens medvirken, samarbejder om på spansk at løse afgrænsede kommunikative opgaver. Afhængigt af gruppernes størrelse, varer prøven 45-60 min., inkl. votering. Alle opgaverne er i forvejen de studerende bekendte fra undervisningen, så i stedet for forberedelsestid gives blot en kort introduktion. Prøven, der bedømmes af læreren og en ekstern censor efter 13-skalaen, er opbygget på flg. måde:

I prøvens første og mest omfattende del indgår diskussioner, 'snak-løs'-opgaver og problemløsningsopgaver.

I *diskussionsopgaverne* præsenteres de studerende på et ark for en række autentiske spanske udsagn omhandlende et givent emneområde. Disse udsagn indflettes i en diskussion, hvori de studerende endvidere formodes at inddrage supplerende informationer til det pågældende emne, uddybelse af delaspekter, egne meninger og opfattelser, løsningsforslag til givne problemstillinger samt eventuelle personlige erfaringer og oplevelser på området.

I de såkaldte '*snak løs*'-opgaver præsenteres de studerende for et ark, hvorpå er indtegnet tolv kasser. I de ni af kasserne er på forhånd anført emner af vidt forskellig karakter, medens den pågældende gruppe har frit emnevalg i de sidste tre kasser. Ved at spørge, svare, fortælle, kommentere og diskutere, er det gruppens opgave at opbygge og holde en naturlig og uformel samtale i gang over de i kasserne anførte emner.

Problemløsningsopgaverne er bygget op som forhandlingslignende situationer, hvor de studerende kommunikativt skal samarbejde om at nå frem til et resultat. Opgaverne spænder fra tilrettelæggelse af et sprogkursus, over byplanlægning til dannelse af et politisk parti.

Gruppeprøvens anden del

I prøvens anden del indgår en aktivitet fra undervisningen, der benævnes '*lang replik med feedback*'. De studerende trænes i som Afsender at formulere længere dialogbidrag og som Modtager at give feedback herpå. Formålet med denne kommunikative aktivitet er at lære de studerende at be-

holde taleretten i længere tid ad gangen ved hjælp af forskellige former for replikinterne gambitter samt adækvat at udføre feedback-funktionen, som er et af de vigtigste elementer i dialogopbygning.

Jeg vil gerne understrege, at 'lang replik' ikke skal opfattes som et mundtligt oplæg af den type, de studerende, med udgangspunkt i et skrevet manuskript, holder for læreren og hinanden på klassen. Denne aktivitet må nærmere betegnes som en øvelse i talefærdighed forstået som en ensidig kommunikativ proces, uden naturlig og samtidig feedback fra Modtager. Jeg finder denne øveform inden for mundtlig sprogproduktion særdeles uheldig, idet den repræsenterer en uhensigtsmæssig sammenblanding mellem det skrevne og det talte medium, som de studerende ikke er bevidste om, og som jeg har erfaret, kan have direkte skadelige konsekvenser for deres forståelse af og evne til på fremmedsproget at producere et naturligt talt sprog med alt, hvad det indebærer af fænomener som . ufuldendte ytringer, dvælen på udtale af ord og stavelser, gentagelser, selvkorrektioner, gambitter mv.

Til eksamen udvælges 9 af de ca. 40 emner, der er arbejdet med i undervisningen. Hver studerende trækker 3 emner og udvælger det ene til sin lange replik. Der samarbejdes to og to, og rollen som hhv. Afsender og Modtager går på skift i gruppen, således at alle deltagere får prøvet begge roller. Medens Afsender i 3-4 minutter opbygger sin replik omkring det valgte emne som var den enten et længere svar på et spørgsmål fra Modtager eller et længere bidrag i en igangværende dialog, er det Modtagers opgave at signalere opmærksomhed, interesse og engagement gennem anvendelse af forskellige former for feedback (nonverbal, gambitter, småkommentarer, små ansporende og opklarende spørgsmål).

Gruppeprøvens tredje del

I den tredje og sidste del af eksamen, prøves eksplicit i *kommunikationsstrategier*. I prøvens to foregående dele vil de fleste studerende ganske vist undervejs have brugt strategier til sproglige problemløsninger, men ikke nødvendigvis i et omfang, der tillader en sikker bedømmelse af deres strategiske kompetence.

Hver gruppedeltager trækker et kort med tre ord, som de skal forklare de andre i gruppen således, at de ubesværet kan gætte ordenes betydning. De tre ord er udvalgt på en sådan måde, at de fordrer brug af bestemte strategier: fx. overbegreb + beskrivelse, omformulering og eksemplificering, som er nogle af de mest nyttige at beherske. Foruden på valg af hensigtsmæssige strategier, bedømmes de studerende på deres evne til så kortfattet og præcist som muligt at forklare de pågældende ord. Dermed tilstræbes det i autentiske samtalsituationer, at den ikke indfødte sprogbrugers strategiske problemløsninger ikke griber alt for forstyrrende ind i en igangværende interaktion.

Gruppeprøvens praktiske afvikling

Et par kommentarer til den praktiske side af prøvens afvikling:

Gruppernes sammensætning lader jeg de studerende selv bestemme før eksamen. Denne fremgangsmåde har jeg valgt, fordi det tydeligvis har en motiverende indvirkning på de 2-3 timers ugentlige træning, som jeg anbefaler de studerende selvstændigt at gennemføre i grupper sideløbende med konfrontationstimerne.

Vedr. gruppernes størrelse er det min erfaring, at interaktionen i prøvens første del fungerer bedst med 3 deltagere. Gruppen er ikke større, end at alle deltagere har mulighed for at komme til orde, og der er ofte en bedre samtaledynamik end i grupper på 2. Med grupper på 3 undgår man desuden , at en studerende lades i stikken, hvis en gruppedeltager melder fra i sidste øjeblik.

Det er vigtigt, at en eksamen af denne type afholdes i en behagelig og afslappet atmosfære. På de studerendes opfordring, undgår jeg derfor de obligate grønne duge og vandkaraffer og lader dem selv medbringe (alkoholfrie) drikkevarer, som de med fordel kan byde hinanden på fremmedsproget undervejs i forløbet. Eksamenslokalet indretter jeg på en sådan måde, at gruppens medlemmer sidder over for hinanden, medens jeg selv og censor sidder lidt tilbagetrukket i forhold til gruppen og ikke distraherer for meget ved vores tilstedeværelse og (særdeles omfangsrige) notattagning.

Når det naturlige sprog bliver unaturligt og omvendt

De mange fordele ved den deltagercentrerede vs. den lærerstyrede eksamensform, Karen - Margrete Frederiksen fremhæver, skal jeg ikke gentage her, men blot til fulde tilslutte mig.

Imidlertid vil jeg gerne slå fast, at jeg ikke plæderer for en generel omlægning af mundtlige eksamener til deltagercentrerede gruppeeksamener. Afhængigt af undervisningens formål og indhold findes der givetvis andre hensigtsmæssige eksamensformer, hvormed man effektivt kan evaluere de studerendes mundtlige kommunikative evne. Det essentielle er, at der er overensstemmelse imellem undervisnings- og eksamensform.

I denne forbindelse efterlyser jeg dog en mere kritisk holdning fra lærere og studerende over for nogle af de forældede og virkelighedsfjerne aktiviteter, der fortsat synes at dominere inden for mundtlig fremmedsproglig kommunikation. Foruden de allerede omtalte oplæg, som tvinger de studerende til at "tale skriftsprog", tænker jeg her på de produktfikserede dialoger, hvor den såkaldte interaktion indskrænker sig til lærerstyrede overhøringer i en tekst eller et udenadlært pensum med et urealistisk hukommelses- og korrekthedskrav til den studerendes kommunikative evne. Især finder jeg det bekymrende at opleve, at en del studerende, efter mange år som sprogindlærere, tilsyneladende har fået indarbejdet denne kunstige og til formålet skabte diskurs i en sådan grad, at de opfatter den som naturlig, og den ægte interaktive talesprogsdiskurs som unaturlig og meget vanskelig at tilegne sig på fremmedsproget.

På den baggrund er det særdeles påkrævet, at der, såvel i undervisnings- som eksamenssituationen, tages udgangspunkt i mere virkelighedsnære kommunikative situationer, der fordrer et diskursmønster og en sprogbrug, som den studerende vil opleve i autentiske dialoger med indfødte sprogbrugere.